

RECENZIJA

»POŠTENA OBRAMBA« THOMASA DURELLA YOUNGA

Lani je pri britanski založbi Bloomsbury izšla nova knjiga dr. Thomasa Durella Younga z naslovom *Anatomy of Post-Communist European Defense Institutions: The Mirage of Military Modernity*.

Avtorja verjetno ni treba posebej predstavljati vsem tistim, katerih delo je povezano z varnostnimi in obrambnimi zadevami. Za vse druge pa naj navedem, da gre za dolgoletnega predavatelja Centra za civilno-vojaške odnose iz Montereyja v Kaliforniji v Združenih državah Amerike. Pred tem je bil raziskovalec na inštitutu za strateške študije na ameriški Army War College, kjer se je posvečal področju nacionalne obrambe in politično-vojaškemu vprašanju ter tudi združenemu načrtovanju, izvajanju sistemov in opravljanju postopkov. Doktoriral je iz mednarodne ekonomije v Ženevi. Je avtor več monografij. Od leta 1989 do 2017 je bil urednik publikacije *Small War and Insurgencies*, zdaj pa je urednik pri *Defence & Security Analyses*.

Pomembno je, da je v okviru svojega dela v centru prepotoval večino evropskih držav in zelo dobro pozna njihove obrambne sisteme, obrambno in vojaško zgodovino ter številne odločevalce in strokovnjake na obrambnem in vojaškem področju, s katerimi je delil svoje poglede in izkušnje, v večini držav pa je bil tudi v funkciji obrambnega svetovalca.

Gre torej za avtorja, čigar raziskovalno področje je zelo bogato tako v teoretičnem kot tudi v aplikativnem smislu, zato ne preseneča, da nova knjiga odraža odlično poznavanje zgodovinskega ozadja nekdanjih komunističnih držav, njihovih obrambnih sistemov in oboroženih sil.

Delo je razdeljeno na devet poglavij. Poleg uvodnega in sklepnega poglavja si sledijo naslednji vsebinski sklopi: Stanje komunističnih obrambnih institucij in oboroženih sil leta 1990 (*The State of Communist Defence Organisations and Armed Forces, circa 1990*), Nato izvaža svoj »novi vojaški model«: Zakaj ne deluje (*NATO Exports*

its »New Model Army«: Why it Did Not Take), Obrambne institucije nekdanjih sovjetskih republik (Former-Soviet Republics' Defence Institutions), Obrambne institucije nekdanjih republik varšavskega pakta (Former-Warsaw Pact Republics' Defence Institutions, Obrambne institucije nekdanjih jugoslovanskih republik (Former-Yugoslav Republics' Defence Institutions, Vzpostavitev obrambnih institucij: vpeljevanje zahodnega načina (Building Defence institutions: Sharpening the Western Mind) ter Spreminjanje zahodne politike in menedžmenta obrambnih reform (Reforming Western Policy and Management of Defence Reform). Zadnje poglavje ima naslov Prehod k »pošteni obrambi« (Getting to Honest Defence).

Pri podajanju vsebine je Young zelo sistematičen in analitičen ter uporablja vse zakonitosti primerjalne analize. Povsod tam, kjer so zgodovinska, politična, obrambna in vojaška izhodišča identična ali zelo podrobna, pojasni, kaj je povzročilo pomembne razlike v nadaljnjem razvoju oziroma zakaj do sprememb ni prišlo ali pa te razlike niso bile dovolj obsežne. Pri tem je zelo pronicljiv. Glavno vodilo pri njegovem raziskovanju ali merilo za ocenjevanje obrambnih institucij nekdanjih komunističnih držav je tako imenovano zahodno načelo ali, kot ga imenuje sam, »western mind«. Na kratko bi zahodno načelo v odnosu do vzhodnega lahko opisali kot razlike pri načrtovanju, odločanju, vodenju in izvajanju obrambne funkcije države. Pri izvajanju teh politik Young kot pomembna merila upošteva pregled obrambnih institucij, javni politični okvir in konceptualno usklajenost, tehnike obrambnega načrtovanja, poveljevanje na nacionalni ravni, proces vojaškega odločanja, koncept operacij, logistično podporo in profesionalizem.

Kot ugotavlja, so to glavna področja, na katerih prihaja med nekdanjimi komunističnimi državami do odločujočih razlik, ki so sicer povezane s preteklim režimom in miselnostjo. Nekatere države so razlike skozi čas zelo uspešno premagale in uvedle zahodno načelo, druge pa pri tem niso bile tako uspešne.

Čeprav je avtor vzel zahodno načelo kot merilo za ugotavljanje stopnje razvoja obrambnih sistemov vzhodnih držav, ne trdi, da je edino in najboljše. Ravno nasprotno. V poglavju Nato izvaža svoj »novi vojaški model«: Zakaj ne deluje podrobno razloži, kje, kdaj in zakaj so se zgodile napake ali pomanjkljivosti, ki še danes vplivajo na to, da nekaterim državam članicam zavezništva nikakor ne uspe v njem odigrati svoje vloge.

Ne zaobide dejstva, da zahodni demokratični koncepti upravljanja obrambnega področja ne morejo biti le nekaj, kar enostavno naredimo po modelu, kakršnega imajo drugi, temveč morajo biti ta področja funkcionalna in učinkovita ter prilagojena vsaki državi posebej. V knjigi avtor navaja kar nekaj primerov slabih praks, hkrati pa izpostavi nekatere unikatne dobre rešitve posameznih držav. Kljub vsemu je v posameznih poglavjih mogoče najti različne posebnosti po posameznih področjih in državah, ki jih je težko uvrstiti glede na dobre ali slabe, ostajajo le posebnosti, ki potrebujejo nove rešitve z višjo stopnjo funkcionalnosti.

Najnovejša monografija Thomasa Younga v sklepnem delu daje predloge za vzpostavitev obrambnih institucij po zahodnem načelu. Institucije je treba najprej nadgraditi, da bodo bolj prilagojene za učinkovitejše odzivanje na nova varnostna tveganja. Za mlade države, ki so bile pred približno 20 oziroma 25 leti še v konceptu komunističnega delovanja, pa predlaga nov pristop, ki ga imenuje poštena obramba. Ta je sicer namenjen vsem, ki gradijo kolektivno obrambo. Prinaša dobrodošlo novost za ljubitelje tovrstnih vsebin, hkrati pa je vsestransko uporabno in koristno študijsko gradivo za strokovnjake, ki želijo in morajo poiskati rešitve in priložnosti za novo varno prihodnost.

V monografiji so zanimivi konkretni primeri iz posameznih držav, ki jih avtor strokovno in kritično komentira. Med njimi so primeri dobrih in slabih praks. Med njimi je tudi analiza razvoja obrambnega sistema in institucij v Sloveniji, ki omogoča razumevanje našega razvoja in prepoznavanje lastnih pomanjkljivosti, pa tudi prednosti, nevtralnega zunanjega opazovalca.